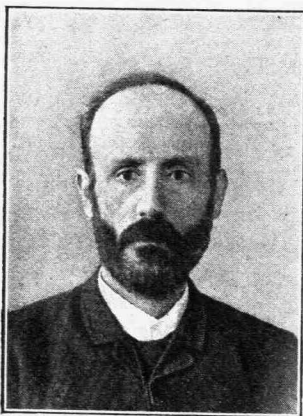

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ *

ΝΩΚΕΛΩΣ σταυροποδητή καθή-
μενος ἐπὶ ἀναπαυτικωτάτου
χρυσοστρώτου διβανίου ὁ ἐπί-
δοξος Σουλτάν-Σουλεϊμάν τοῦ
Μεγάλου διάδοχος Σελίμης, εἶ-
χεν ἐνώπιόν του μικρὰν ἐβενί-
νην τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἔκειτο
ἐπίχρυσος στρογγύλος δίσκος,
περιέχων φιάλας μὲ διαφόρους
οἴνους καὶ ποτήρια. Μακρὰν
τοῦ διβανίου, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
δωματίου, γονυπετῆς καὶ συν-
εσταλμένος ἐπὶ τάπητος κάθη-
ται ὁ Ἰσραηλίτης Ἰωσήφ Νασ-
σύ, εὐνοούμενος τοῦ Σελίμ καὶ
ἐξ ἀπορρήτων αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωσήφ ῥοφήσας ἀμυστὶ ποτήριον ξανθοχρόου οἴνου καὶ
κροταλήσας ἐξ ἡδονῆς τὴν γλῶσσαν του ἐπὶ τοῦ οὐρανίσκου, εἶπε
πρὸς τὸν ἀντικρὺ του καθήμενον Ἑβραῖον :

— Γ ρ α χ ο υ τ ῆ σοῦ ὀρκίζομαι Ἄ λ λ α χ η π ῆ λ λ α χ η,
ἐὰν δώσῃ ὁ Ἄλλαχ καὶ ἀναβῶ γρήγορα ἐπὶ τοῦ θρόνου, ν' ἀ-
φαιρέσω ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν κ ι α ο ῦ ρ ι δ ω ν Ἑνετῶν τὴν νῆ-
σον, ἣτις παράγει τοιοῦτους οἴνους, διότι εἶναι χ α ρ ἄ μ ι τοιοῦ-

* ΣΗΜ. Μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς συγκαταλέγομεν, τὸ πρῶτον ἤδη, μεταξὺ
τῶν συνεργατῶν τοῦ Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ῖ ο υ καὶ τὸν ἐν Λάρνακι τῆς Κύπρου
διακεκριμένον δημοσιογράφον καὶ πολιτευτὴν κ. Α. Κ. Παλαιολόγον, πα-
ρατιθέμενοι καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἐν αὐτῷ ἀρ-
χήν. Ὁ κ. Παλαιολόγος δημοσιογραφεῖ ἐν Κύπρῳ ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς κα-
τοχῆς, ἐπιστέλλων καὶ εἰς διαφόρους ξένας ἐφημερίδας, συντάσσων καὶ
ἐκδίδων τὸ ἀρχαιότατον τῶν αὐτοῦ φύλλων, τὴν Ἄ λ ῆ θ ε ι α ν, συντε-
λάσασαν τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἑξαρσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος. Ἀπολαύων
ἀμερίστου ὑπολήψεως ἐν τῷ τόπῳ, ἐξελέγη δις ἄχρι τοῦδε βουλευτῆς τῶν

τον τόπον νὰ τὸν κατέχωσιν ἄπιστοι. Σοῦ ὑπόσχομαι δὲ νὰ σε καταστήσω ἄρχοντα τῆς νήσου ταύτης, ὅταν τῇ βοήθειά τοῦ Προφήτου περιέλθῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου.

— Ἰσ σα λ λα χ, ἐφένδημ, ἐμορμύρισεν ὁ Ἰωσήφ, ποιήσας ἐδαφιαῖον τε με ν ἄ ν.

Ὁ Νασσὺ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, κατηυθύνθη εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἔκτοτε ἤρεσκετο αὐτοκαλούμενος «Ἰωσήφ-Νασσὺ, βασιλεὺς τῆς Κύπρου.»

Δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ οἰνοπλυγία καὶ τὸ πρὸς τοὺς λαμπροὺς οἶνους πάθος τοῦ Σελίμ ἐπέσπευσαν τὴν κατάκτησιν τῆς ὠραίας τῆς Μεσογείου νήσου ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ὁσμάν, ἢ ἂν αὕτη ὑπεργορεύθη ὑπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτοὺς κατακτητικῷ πνεύμα-
τος, ὑφ' οὗ καὶ ἅπαντα σχεδὸν ἡ περὶ αὐτὴν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ χώρα περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι μετὰ τινα χρόνον, ἀνελθόντος τὸν θρόνον τῶν Καλιφῶν τοῦ εἰρημένου Σελίμ τοῦ Β', διατάσσεται ἡ ἐπὶ τὴν Κύπρον στρατεία ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶ πασσᾶν, ἄγοντα στόλον ἑκατὸν πλοίων κα-
λῶς καταρτισμένων, ὧν ἐπέβαινον ὁ δοηκοντικισχίλιοι ἀρειμάνιοι στρατιῶται μεθ' ἱκανοῦ ἵππικῷ καὶ πυροβολικῷ.

Ὁγδοήκοντα καὶ ἑν ἔτη συνεπλήρωθησαν ἀφ' ὅτου ὁ τῶν Ἐνετῶν γερουσιαστῆς καὶ στόλαρχος Φραγκῖσχος Πριόλης κατέπλεε μὲ ἰσχυρὸν τῆς δημοκρατίας στόλον εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου καὶ παρελάμβανεν αὐτὴν παρὰ τῶν Λουζινιανῶν κατόπιν ἐπελ-
θούσης συμφωνίας μεταξύ τούτων καὶ τῆς Ἐνετικῆς δημοκρα-
τίας. Τὴν πρωίαν τῆς 1 Ἰουλίου τοῦ 1570 ἔτους ἡ ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶ πασσᾶν, ὡς ἐρρήθη, φοβερὰ τουρκικὴ δύναμις ἔφθα-
σεν εἰς Λεμησσόν, ἣν καὶ ἐδήλωσεν, ἐκεῖθεν δ' ἀπῆρεν εἰς Λάρ-
νακα. ἔνθα ἐτέλεσε χεῖρονα. Οἱ τῆς νήσου τέως κύριοι Ἐνετοί, οὐδόλως φροντίσαντες περὶ τῶν λοιπῶν τῆς νήσου μερῶν, τὴν

ἐπαρχίαν Λεμησσοῦ—Πάφου, ἡ δὲ ἐν τῇ κυπριακῇ βουλῇ εὐτολμος καὶ πατριωτικὴ πορεία του ἐξετιμῆθη ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, οἵτι-
νες δὲν παύουσι διαπιστευόμενοι αὐτῷ πολλὰ δημόσια καὶ κοινωνικὰ ἀξιώ-
ματα. Ὁ κ. Παλαιολόγος, ἐγκυκλοπαιδικώτατα καταρτισμένος, χειριστῆς
δεξιῶς τοῦ καλάμου, ἐμπορούμενος ευγενῶν καὶ φιλοπροόδων αἰσθημάτων,
προσηγὴς τὸ ἦθος καὶ ἄψογος περὶ τὰς κοινωνικὰς αὐτοῦ σχέσεις, ἀποτε-
λεῖ ἐξέχουσαν φυσιογνωμίαν. Διὰ τοῦτο πάνυ δικαίως τιμᾶται ὑπὸ τῶν
συμπολιτῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε, ὡς βουλευτῆς, ὡς δημοτικὸς σύμβουλος, ὡς
Ἐφορος τῶν Σχολείων, ὧν νῦν διατελεῖ καὶ Πρόεδρος, κ.λ.π.

ἄμυναν αὐτῶν περιώρισαν εἰς Λευκωσίαν καὶ Ἀμμόχωστον, καλῶς ὀχυρώσαντες αὐτὰς ὅπως ἀντεπεῖθέλωσι κατὰ τῆς Ὀσμανικῆς δυνάμεως. Τὰς περὶ παραδόσεως τῆς Λευκωσίας προτάσεις τοῦ Μουσταφᾶ πασσᾶ γενναιοφρόνως ἀπέκρουσεν ὁ ἐν ταύτῃ τοποτηρητῆς Δάνδαλος, καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει δεκακισχίλιοι ὑπερασπισταὶ τῶν φρουρίων καὶ προμαχῶνων Ἐνετοί, Κύπριοι εὐπατρίδαι καὶ χωρικοὶ ἐκ τῶν πέριξ ἠτοιμάσθησαν ν' ἀποκρούσωσι τοὺς φοβεροὺς ἐπιδρομεῖς. Ἡ τουρκικὴ στρατιὰ μετὰ 2,500 ἰππέων καὶ πεντήκοντα τηλεβόλων ἐρρωμένως ἐπετέθη κατὰ τῆς ἀνθισταμένης πόλεως καὶ μετ' ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα, ὑπὲρ τὸν μῆνα διαρκέσαντα, καθ' ὃν θαύματα ἀνδρείας καὶ γενναιότητος ἔδειξαν οἱ τῆς πόλεως ὑπερασπισταὶ Κύπριοι καὶ Ἐνετοί, τὸ μοιραῖον τέλος ἐπῆλθε, καὶ τὴν 9 Σεπτεμβρίου ἡ πόλις ἐέλω. Τί κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως συνέβη δὲν περιγράφεται. Αἱ ἀτιμώσεις, αἱ σφαγαί, αἱ συλήσεις, αἱ λεηλασίαι, αἱ θηριωδίαί ἦσαν ἀντάξιαι τῶν σσιφῶν τοῦ Μουσταφᾶ, τῶν ὀπαδῶν τοῦ Προφήτου. Παρερχόμεθα ταῦτα ἐν σιγῇ ἵνα μὴ ἀνορθωθῶσιν αἱ τρίχες τῶν ἀναγνωστῶν. Τρεῖς ὅλας ἡμέρας διήρκεσαν αἱ δηώσεις, αἱ σφαγαί καὶ αἱ ἀτιμώσεις, πάντες οἱ ναοὶ ἐσυλήθησαν, αἱ οἰκίαι ὅλαι ἐλεηλατήθησαν, κατὰ δὲ τὴν ὁμολογίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιδρομέων, τσσαύτην ἀφθονίαν λαφύρων καὶ σκύλων οὔτε ἡ Κωνσταντινούπολις παρέσχε κατὰ τὸ 1453.

* *

Ἡ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Λευκωσίας Παρασκευὴ ἦτο ἡ 15 Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος λαμπρὸς ἀνατείλας ἐφώτιζεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰς πλήρεις αἱμάτων, πτωμάτων καὶ ἐρειπίων ἀγυιάς, ὁδοὺς καὶ πλατείας τῆς πόλεως. Οἱ Μουεζῖναι ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν κωδωνοστασιῶν τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Λευκωσίας ναῶν ἀνέπεμψαν πρὸς τὸν Ἀλλάχ καὶ τὸν Προφήτην ὕμνους καὶ εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ νίκῃ. Ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ταῖς ἀγοραῖς ἐξετέθησαν πρὸς πώλησιν ἀμυθῆτου ἀξίας σκύλα καὶ λάφυρα, σὺν τούτοις δὲ καὶ δισχίλιοι περικαλλεῖς νέοι καὶ νεάνιδες. Πλεῖστοι καὶ πλεῖστα ὅπως ἀποφύγωσι τὴν ἀναμένουσαν αὐτοὺς φοβερὰν ἀτίμωσιν, ἐκτύπων ὀρμητικῶς τὰς κεφαλὰς των κατὰ τῶν τοίχων καὶ ἠτύοκτόνουν ἢ ἐθανατοῦντο ὑπ' αὐτῶν τῶν γονέων των « ἵνα μὴ πληρώσωσιν ὡς δοῦλοι τὰς ἀτίμους ὀρέξεις τῶν Τούρκων, » ὡς ἔλεγον μητέρες πρὸς τὰς τρυφεράς αὐτῶν κόρας.

* *

* Ὁ Μουσταφᾶ πασσᾶς συναθροίσας χιλιάδα ὄλην περικαλλε-

στάτων νέων καὶ ἀφροπλάστων νεανίδων μετὰ πολλῆς πολυτίμου λείας ἐπεβίβασε τὸ πολύτιμον τοῦτο φορτίον εἰς πλοῖα, ὅπως πέμψῃ δῶρον πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει κύριόν του. Τὰ πλοῖα ἦσαν ἠγχυροβολημένα κατὰ τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς νήσου πρὸς τὴν Ἀμμόχωστον, παραλαβόντα δὲ τὸ πολύτιμον ἔμφυχον καὶ ἄψυχον φορτίον, ἀνέσυρον ἤδη τὰς ἀγκύρας καὶ ἤνοιγον τὰ ἱστία αὐτῶν ἐτοιμαζόμενα πρὸς ἀπόπλουν ἐν μέσῳ τοῦ ἀλαλαγμοῦ τῶν πληρωμάτων καὶ τῶν οἰμωγῶν καὶ ὀδυρμῶν τῶν αἰχμαλώτων. Τότε κρύφα συνεννοηθεῖσα μετὰ τῶν συμπωλητηρίων αὐτῆς ἡ Ἑλληνὶς Κυπρία Μαρία ἡ Συγκλητικὴ, θυγάτηρ εὐπατριίδου Λευκωσιάτου, ἀνέλαβεν αὐτὴ ν' ἀπαλλάξῃ πάντας τῆς ἀναμενούσης αὐτοὺς αἰσχύνης καὶ ἀτιμώσεως, καὶ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς σφαγεῖς καὶ ἀτιμωτὰς τῆς πατρίδος τῆς. Ἔλαβεν εἰς τὰς ἀβράς αὐτῆς χεῖρας δαυλόν, ὑπεσέδυσεν εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην τῆς τῆς ἐπέβαινε νηὸς τοῦ Μεχμέτ πασσᾶ, ἔθηκε πῦρ εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἀντινάξεν εἰς τὸν ἀέρα, ἀνατιναχθέντων καὶ ἐτέρων δύο παρακειμένων πλοίων. Οὕτω δὲ ἐν τοῖς πατρίοις ὕδασιν ἔσωσε τὴν τιμὴν καὶ ἑαυτῆς καὶ χιλίων ἄλλων νέων καὶ νεανίδων, ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου ἀνελθόντων ἀγνῶν καὶ ἀμώμων! Ἐκ τῶν πληρωμάτων τῶν καταποντισθέντων πλοίων δὲν ἐσώθησαν ἢ ὀλίγοι ναῦται, μάρτυρες τῆς γενναίας καὶ ἡρωικῆς πράξεως τῆς ἀθανάτου Ἑλληνίδος Κυπρίας.

*

* *

Ὁ Μουσταφᾶ πασσᾶς διεωθητήσας, ὡς αὐτὸς οἶδε, τὰ ἐν Λευκωσίᾳ, ἐπέδραμεν εἶτα πρὸς κατάκτησιν καὶ τῆς Ἀμμοχώστου, ἧτις γενναιότερον ἀντιστάσα, παρεδόθη τέλος μετὰ δεκατρίμηνον πολιορκίαν, τὴν 1 Αὐγούστου τοῦ 1571 κατόπιν συμβάσεως· ἀλλ' οἱ Τούρκοι παρασπονδήσαντες ἐτέλεσαν ὠμότητας, ἃς καὶ ἀνχλογιζόμενός τις ἰλιγγιᾷ. Οὕτως ἡ Κύπρος ἅπασα διὰ τῆς πτώσεως τῶν δύο τούτων ἰσχυρῶν αὐτῆς προμαχώνων περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀσμανιδῶν.

*

* *

Ὁ Σελίμ ἐγένετο κύριος τῆς εὐοίνου νήσου, χωρὶς ὅμως νὰ καταστήσῃ καὶ ἄρχοντα αὐτῆς τὸν Ἰουδαῖον Νασσὺ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του. Τοὺς ὠραίους τῆς Κύπρου οἶνους δὲν εἶχεν ἀνάγκη πλέον νὰ προμηθεύηται ἐμμέσως.

*

* *

Ἐπέπρωτο ὅμως καὶ τὸ τέλος τοῦ φιλοῖνου Σελίμ νὰ ἐπέλθῃ ἐξ αὐτῶν τῶν Κυπριακῶν οἴνων. Τρία ἔτη ἀφ' ὅτου καὶ τὴν

Κύπρον προσέθηκεν εἰς τὰς ἀπεράντους κτήσεις τοῦ Ὀσμανικοῦ κράτους, εὐρισκόμενος ἡμέραν τινα ἐν λουτρῶ καὶ μεθύσθεις καθ' ὑπερβολὴν ἐκ τῆς ἀπλήστου ροφήσεως κυπριακοῦ οἴνου, ὠλισθήσεν ἐπὶ τοῦ λείου καὶ ὀλισθηροῦ δαπέδου τοῦ λουτροῦ, καὶ πεσὼν εὗρεν οἰκτρὸν θάνατον. Τὸ κύπριον λοιπὸν νέκταρ γενόμενον αἰτία, ὡς ἐλέγχθη, τῆς κατακτῆσεως τῆς νήσου, ἐγένετο αἰτία καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ κατακτητοῦ.

Ἐν Λεμεσῶ Κύπρου, 1896.

Α. Κ. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΥΠΝΟΣ—ΠΡΟΔΟΤΗΣ

ΕΚΕΙΝΗ δὲν τὸ ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας της ἦτο ὑπηρέτης ξενοδοχείου.

— "Α ! μπᾶ ! ἔλεγεν. Αὐτὸς μοῦ εἶπεν ὅτι εἶνε γραμματεὺς εἰς ἓνα μεγάλο μάλιστα κατάστημα.

Μίαν ἡμέραν εὐρέθησαν εἰς τὴν ἔσοχὴν.

Ἐκάθησαν ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἓνα δένδρον.

Αὐτὸς ἐνύσταζε πολὺ.

Αὐτὴ ἔφλεγεν ἀπὸ ἔρωτα.

Ἦρχισε νὰ τὸν θωπεύῃ, νὰ τὸν ἀποναρκόνῃ γλυκὺς ὕπνος.

— Μ' ἀγαπᾶς ; αἶφνης τὸν ἐρωτᾷ ἐκείνη.

— Πῶς ὄχι, τῇ ἀπαντᾷ, ἡμιανοίγων τοὺς ὀφθαλμούς του.

Ἄλλ' ἀμέσως τοὺς ἔκλεισε πάλιν.

Μικρὰ σιγὴ ἐπικολούθησε.

Εἶτα τὸν ἐρωτᾷ πάλιν μὲ τρυφερότερον τόνον :

— Καὶ πόσον ;

— Τὸ ρὸζ-μπίφ, ἓνα σελίνι, τὸ ψάρι μισὸ σελίνι, τὰ κολοκυθάκια, μία πένα τὰ... καὶ ἀκούμβησε τώρα τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου, ἐβυθίσθη εἰς ὕπνον μακάριον, καθ' ὃν χρόνον ἐκείνη ἐτρέπετο εἰς φυγὴν.